

Oorlog 1940 – 1945 en de bevrijding

Op de vroege morgen van 10 mei 1940, vrijdags vóór Pinksteren, werden ook de bewoners van de Kroezenhoek verrast door de Duitse invasie. Dit was het begin van een 5-jarige oorlog.

Door de lucht vlogen zware vliegtuigen, die in grote getale richting het westen vlogen. Via de weg was er een eindeloze karavaan vervoermiddelen met de meest moderne wapens. Maar er waren ook nog veel paarden en wagens, die via de Oude Dinxperloseweg en de Dinxperloseweg richting Silvolde en de Bonteburg trokken.

De mensen moesten binnen blijven, maar vanachter de ramen en dakramen maakte men zich zorgen. Men was volkomen verrast door de inval. Vooral ouders hadden zorg over hun gezinnen en over hun bedrijven. Kinderen moesten verzorgd en getroost worden. Het voeren en melken van vee ging ondanks de oorlog gewoon door.

Al snel werd begonnen met het hamsteren van levensmiddelen, zeep, rookartikelen, brandstoffen en dergelijke. Er kwam ook al gauw gebrek aan zilvergeld omdat dat zoveel mogelijk werd vastgehouden. Het gemeentebestuur van Wisch komt op 14 mei al met de volgende proclamatie:

“Burgemeester en Wethouders der Gemeente Wisch maken bekend, dat ZILVER GELD NIET mag worden vastgehouden en als gewoon ter betaling moet worden aangeboden.

*Het hieraan niet voldoen wordt als sabotage beschouwd.
Varsseveld 14 mei 1940*

Burgemeester en Wethouders van Wisch

J.J.G.Boot, burgemeester

S.D.Wanrooy, secretaris.”

Kort daarna komen de levensmiddelen op de bon, Daarvoor

waren in de herfst van 1939 al distributiestamkaarten uitgereikt. Op deze kaarten kon men bonnen verkrijgen, die recht gaven op het kopen van vooraf bepaalde artikelen. Eind 1940 vielen de volgende artikelen onder de distributieregeling: brood en gebak, vlees en vleeswaren, grutterswaren (rijst, havermout, vermicelli, maïzena, gort en tarwebloem) suiker, koffie, thee, peulvruchten, boter, kaas, eieren, olie, vet, zeep, brandstoffen, textielproducten, schoenen, benzine, petroleum, lijnolie, terpentijn, enzovoort.

Ook werden de inwoners voorzien van een identiteitsbewijs (stamkaart), compleet met foto en vingerafdruk. Echt gebrek aan levensmiddelen, zoals dat in de steden voorkwam, hebben de bewoners van de Kroezenhoek in de oorlogsjaren nauwelijks gekend.

Van zelf verbouwd graan, zoals tarwe en rogge kon, ondanks de verplichte leveringen, door de boeren voldoende achtergehouden worden om zelf en ook familie, vrienden en bekenden te voorzien. Via de Kerspas ging men binnendoor naar molenaar Kemper in Sinderen om daar het graan stiekem te laten malen. Zo moest er veel achter gesloten deuren worden gedaan om geen honger te lijden.

Varkens en koeien werden op veel boerderijen stiekem geslacht om er daarna bloed-, lever- en metworst van te maken. In een afgesloten kamer moesten, meestal de kinderen, zelf boter karnen. De melkbus werd half gevuld met melk; door middel van een opening in het deksel werd met een puls zolang de melk gekarnd tot er boter en wei ontstond.

Ook dienden de melkbussen voor het bewaren van gedroogde metworst en van in de bakoven gedroogd fruit, zoals appels, peren en kwetsen. Ook werd zelf brood gebakken in de bakoven, die in of dichtbij elke woning in de Kroezenhoek aanwezig was. De mantelpot, die doorgaans voor het koken

van de was werd gebruikt, moest ook gebruikt worden voor het maken van stroop uit zelfgeteelde suikerbieten. Tabak, sigaren en sigaretten waren op de bon en die artikelen waren dan ook zeer beperkt verkrijgbaar. Dit werd daarom aangevuld met voor eigen verbruik verbouwde tabak.

Het was nodig zoveel mogelijk zelfvoorzienend te zijn omdat bij bijna alle gezinnen in de Kroezenhoek evacués waren ondergebracht. Deze kwamen van Millingen, Kekerdom, Doornenburg, Groessen, Duiven en Westervoort. De evacués, en ook andere vluchtelingen werden zoveel mogelijk geregistreerd.

Bij enkele boerderijen waren zoeklichten en afweergeschut opgesteld. Soms moesten de bewoners hun woning verlaten omdat die door de Wehrmacht werd gevorderd. Zelf moesten ze dan maar in een aangepaste schuur of bij burens of elders onderdak vinden. Dit is onder andere gebeurd bij de Grote Kroeze, waar ook veel evacués en enkele onderduikers verbleven. Dit onderduiken vond plaats omdat men geen gehoor wilde geven aan meldplichten voor arbeidsinzet in fabrieken of voor het maken van loopgraven en eenmansgaten. Ook waren er in de Kroezenhoek nog enkele joden ondergebracht. Bij veel woningen werden ook schuilkelders gebouwd, die vaak toch een behoorlijke omvang moesten hebben omdat zowel de bewoners als de evacués soms dag en nacht erin moesten kunnen verblijven. De gegraven schuilkelders werden eerst belegd met dikke eiken bomen en peppels (populieren), die in de Kerspas, de Kroezendijk of meer afgelegen streken werden geveld. Dit werd oogluikend toegelaten. Daarop kwamen dan ijzeren balken en dikke balen geperst stro te liggen, die afgedekt werden met een dikke laag zand.

Todten in de oorlog

“Jan van Nelles werd in de oorlog opgeroepen voor de keuring voor het leger. Het moet rond 1942 zijn geweest. Het risico bestond toen dat bij goedkeuring men te werk gesteld werd in ‘Soos-Dortmund’ in de fabrieken van het Duitse leger. Lichte 1923 was opgeroepen en dat betekende dat Jan,

maar ook zijn neef Harry Lukassen, zich moesten melden in Winterswijk voor de keuring. Informeel was duidelijk dat je de keuring kon afkopen. De vaders van Jan en Harry (Willem van Nelles en Piet Lukassen van de molen op de Pol in Ulf) wisten dat en zo werd dit geregeld. Hiervoor moest er een ham (schink) gebracht worden naar Etten, naar ene Huijink. Deze Huijink ging ook mee naar de keuring in Winterswijk. Ze reisden met de trein. Deze Huijink ging in Winterswijk als eerste naar binnen en na de keuring werd medegedeeld dat Jan en Harry waren afgekeurd voor militaire dienst. Bertus Steverink, een achterneef van Jan van Nelles, en Gert Harterink, die knecht was bij boerderij de Reinder, waren niet in de gelegenheid om de keuring te beïnvloeden en zijn te werk gesteld in Duitsland, maar zijn later terug gekomen”.

In de oorlog werden jonge mannen “aangezegd” door de gemeente om te werken in Anholt bij het maken en camoufleren van loopgraven. Dit werk werd ‘todten’ genoemd en de Duitse dienst die dit werk aanstuurde werd ‘de todt’ genoemd. Jan van Nelles moest ook ‘todten’. Hij fietste samen met Ignace Hakvoort naar Anholt. In Anholt werden ze ingedeeld bij de ‘holtploeg’. Jan en Ignace moesten steeds 2 takkenbossen halen in het bos en naar de loopgraven brengen. Met het hout werd vlechtwerk gemaakt voor het verstevigen van de loopgraven. Ondertussen kwamen ze langs een boerderijtje waar een bijl op het houtblok lag. Uit baldadigheid en om ongehoorzaam te zijn aan de ‘Todt’ hakten Jan en Ignace de takken in tweeën en lieten er één liggen, zodat ze nog maar de helft hoefden te dragen. Helaas werd dat gezien en werd hun “Ausweiss” afgenomen. Ze kregen de opdracht mee om ‘s avonds te verschijnen bij café Brüggenhütte bij Suderwick. Ze waren erg bang. ‘s Avonds werden ze flink uitgeoeterd en kregen een waarschuwing, met de mededeling dat, wanneer ze nogmaals betrapt werden, ze naar kamp Rees moesten.

In 1944 werden alle mannelijke inwoners, die geboren waren tussen 1894 en 1927 opgeroepen voor het maken van loopgraven, voornamelijk in Zevenaar, Bocholt en Suderwick. Dit viel onder “de Organisatie Todt” en werd dan ook wel ‘todten’ genoemd.

Alleen zij die op hun bedrijf niet gemist konden worden, werden van deze verplichting ontheven. Omdat de aanmelding zeker niet spontaan verliep werden er achtereenvolgens steeds strengere proclamaties door de burgemeester uitgevaardigd.

Hierna volgt de inhoud van enkele van deze proclamaties:

“Wanneer morgen 18 september niet 500 mensen op het werk voor de Duitse Wehrmacht aanwezig zijn, zullen in de gemeente Wisch verschillende woningen van mensen, die geacht kunnen worden niet aan de opdracht te hebben meegewerkt of die hebben tegengewerkt, in brand worden gestoken. Afgezien van de verdere maatregelen als nemen van gijzelaars en het neerschieten van saboteurs enz.

Daarom zie ik mij genoodzaakt als burgemeester een laatste oproep tot de gemeentenaren te richten om te zorgen dat morgen minstens 500 mensen aanwezig zijn.

Alleen als ieder zich van zijn gemeenschapsgevoel voldoende bewust is, kan onheil worden voorkomen.

Men moet zich hedenmiddag om 5 uur melden ten gemeentehuize te Varssveld voor Varssveld en buurten, en eveneens om 5 uur op het politiebureau te Terborg voor Terborg en Silvolde.”

Omdat er nog onvoldoende aanmeldingen komen volgt een nieuwe waarschuwing:

“Aan alle ingezetenen.

Bij controle is hedenmiddag gebleken, dat zich nu in totaal hebben gemeld voor Varssveld 99 en voor Terborg 55 personen voor tewerkstelling in Zevenaar.

Voor Varssveld moet maandagmorgen 200, voor Terborg en Silvolde 500 personen vertrekken, een tekort dus van 350 werkkrachten.

Door ambtenaren, verbindingspersonen en door mij persoonlijk is al het mogelijke gedaan om te voorkomen, dat burgers van Wisch in het strafkamp worden ingedeeld. Behalve de 150 personen, die zich nu melden en degenen, die 10 dagen gewerkt hebben, hebben de overigen ons met dit werk in de steek gelaten.

Ik deel u bij dezen mede, dat ik mijn handen van al degenen, die meenden zich te moeten drukken, terugtrek. De Duitse weermacht en de S.S. zullen nu die maatregelen nemen waarvoor ik ernstig gewaarschuwd heb. U kunt dit alles voorkomen door te zorgen, dat ook U maandagmorgen mee vertrekt naar Zevenaar.

Dit is mijn laatste waarschuwing. De gevolgen zijn voor u.

Varssveld, 7 oktober 1944

De burgemeester van Wisch,

J.Boll. “

De wel gemelde arbeiders liggen in Zevenaar vaak onder granaatvuur vanaf de overkant van de Rijn. Mede hierdoor is de belangstelling om zich voor dat graafwerk aan te melden gering en als gevolg daarvan komt er weer een strenge proclamatie, luidende als volgt:

“Reeds herhaaldelijk heb ik mij per oproep tot de bevolking gericht om zich te melden voor de arbeidsinzet in Zevenaar en Bocholt. Aangezien hieraan niet het nodige gevolg is gegeven, moet ik u in opdracht van het S.S.Commando te Zevenaar het volgende melden:

1e Hedenmorgen zijn als strafmaatregelen de volgende personen in verzekerde bewaring gesteld en naar Zevenaar overgebracht:

J.A.Blaak, Varssveld, G.W.Jansen, Varssveld, Th.ten Brinke, Varssveld, G.Hendriksen, Varssveld, J.Ruesink, Varssveld en B.Hoftijzer, Varssveld, H.G.Gussinklo, Sinderen, G.Colenbrander, Heelweg, B.Th.Verbeijen, Silvolde, H.Kunst, Silvolde, J.H.G.Heesen, Westendorp en H.J.Heusinkveld, Varssveld.

2e. Alle mannelijke inwoners van 16 tot 60 jaar dienen zich morgenmiddag 2 uur zonder enige uitzondering voor tewerkstelling te melden op het gemeentehuis te Varssveld.

3e. Zij, die hieraan geen gevolg geven, stellen zich bloot aan de zwaarste straf.

4e. Alle vrijstellingen door mij of andere instanties afgegeven komen hiermede te vervallen en alleen geldig zijn de vrijstellingen, afgegeven door het S.S.Commando te Zevenaar.

5e. Indien zich niet voldoende personen aan het raadhuis hebben gemeld, zullen bovengenoemde in verzekerde bewaring gestelde personen, zondagmiddag 12 uur te Zevenaar worden gefusilleerd.

Ik vertrouw erop, dat de bevolking al het mogelijke zal doen om het leven van deze personen te sparen.

*Varsseveld, 27 oktober 1944.
De burgemeester van Wisch,
J.Boll“.*

Dit dreigement kwam hard aan en uit solidariteit met de gearresteerden volgden er nu voldoende aanmeldingen. De nieuw aangemelden werden niet naar Zevenaar gestuurd, doch moesten gaan werken in Bocholt en Suderwick.

Na verloop van tijd blijven ook hier weer veel mensen weg, met het gevolg dat er op 4 december 1944 een nieuwe waarschuwing volgt, waarin gedreigd wordt dat zij de namen van hen zij die het wagen thuis te blijven, zullen worden doorgegeven aan het S.S. Commando en in een strafkamp zullen worden ondergebracht. Er werd gedreigd met veel geweld en dat desnoods toe te passen. In februari 1945 wordt de situatie steeds meer kritiek en volgen nieuwe proclamaties van de N.S.B.- loco-burgemeester Herman Kranen.

“Varsseveld, 6 februari 1945.

Hierbij deel ik u mede, dat in opdracht van de Beauftragte van den Reichskommissar door deze gemeente vanaf heden 1100 arbeidskrachten moeten worden geleverd voor arbeidsinzet, en wel 600 arbeiders in de omgeving van Varsseveld en 500 arbeiders te Suderwick. Om te kunnen beoordelen, welke personen in het bezit van een Ausweis, afgegeven door Weermacht of SS, thans werkelijk nog recht hebben op deze vrijstellingen, dienen deze personen a.s. Donderdag tussen 9 – 12 of 2 – 4 uur hun vrijstelling PERSOONLIJK ten gemeentehuize aan te bieden. Vrijstellingen, die niet worden aangeboden, zijn ongeldig. De geldigheid van de vrijstellingen wordt door een Duitse instantie beoordeeld. Het is noodig, dat thans ook in deze gemeente geëvacueerden aan het schanswerk deel nemen.

*De burgemeester van Wisch”.
“Varsseveld 15 februari 1945.*

Aan de inwoners en de geëvacueerden in de gemeente Wisch. Ten vervolge op mijn circulaire d.d. 6 februari j.l. deel ik u mede, dat zich tot heden niet voldoende arbeidskrachten op het werk te Varsseveld hebben aangemeld.

Gisteren was het S.S. Commando uit Zevenaar bij mij en werd gezegd, dat Woensdag 14 Februari a.s. het vereischte aantal van 600 aanwezig moet zijn.

Hij die niet aan zijn verplichtingen voldoet, wordt persoonlijk verantwoordelijk gesteld, als terrorist beschouwd en als zoodanig behandeld, (verbeurdverklaring bezittingen, wegvoeren naar Duitschland, enz.)

Laat een ieder thans in ons aller belang zorgen dat deze maatregelen niet noodig zijn.

Dit is mijn laatste waarschuwing

*Met nadruk vestig ik er nogmaals de aandacht op dat
ALLE WEERMACHTSAUSWEISEN ONGELDIG ZIJN.*

*De burgemeester van Wisch,
H.KRANEN, L.B.*

Een speciaal voor de evacués gerichte proclamatie volgde op 13 februari 1945.

BEKENDMAKING.

Via het Bureau Afvoer Burgerbevolking ontving ik van het Reichskommissariat de mededeling, dat in opdracht van de Duitse Weermacht, alle evacués, welke in de gemeente Wisch verblijf houden voor 15 februari 1945 te 0 ure deze gemeente moeten hebben verlaten en naar noordelijk gelegen plaatsen moeten zijn afgereisd. De afvoer zal voorlopig geschieden naar Ruurlo en omliggende plaatsen. Mij wordt medegedeeld, dat diegene, die achterblijven, zoowel vrouwen als mannen, in Duitschland te werk gesteld zullen worden.

De ingeschreven en geregistreerde evacués krijgen door de zorg van het plaatselijk evacuatiebureau bericht op welke wijze en wanneer de afvoer zal plaats vinden.

Daarbij zal worden zorg gedragen, dat personen, die moeilijk te voet kunnen gaan, per wagen worden vervoerd.

Eventuele niet-geregistreerde evacués, die onrechtmatig te dezer plaatse verblijf houden, dienen zelf voor afvoer zorg te dragen.

Blijven evacués niettegenstaande de voorgeschreven maatregel toch hier, dan doen zij dit geheel op eigen risico en eigen verantwoording.

*De Burgemeester van Wisch,
HERMAN KRANEN, Lo.B.*

Naast het grote belang dat door de Duitsers aan arbeidskrachten werd gehecht, hadden zij ook grote behoefte aan rijwielen. In 1944 werden alle herenrijwielen in opdracht van de Wehrmacht gevorderd. Uitzonderingen werden er gemaakt voor de arbeiders, die bij de Wehrmacht kantoren werkten aan straten, bruggen en sluizen. Eerder in de oorlog was er al een inleveringsplicht geweest voor radio's.

Razzia's

Op het Hietland stond een 'schoapenshuur' van Verheij (boerderij Amerikaan/ Pothof). Wanneer er razzia's gehouden werden door de Duitsers in de tweede wereldoorlog om jonge mannen te verzamelen, schuilde men hier om te ontkomen aan die razzia's. Jan van Nelles weet nog dat Teun Bosman, een zoon van Te Ronde, onderduiker Gijs (bij Verheij) en onderduiker Bart (ondergedoken bij T. Tangelder in de Wei) en hijzelf daar nachten verbleven. Wanneer men het vermoeden had dat er een razzia op komst was, hielden zij om de beurt de wacht. De zoon van Te Ronde was knecht bij boer Dorrestijn aan de Lichtenberg en had ook verkering met een dienstmeid bij Dorrestijn. Te Ronde maakte het daardoor nogal eens wat later en kwam pas de schuur in wanneer de andere al sliepen, die hiervan schrokken en gestoord werden in de slaap.

Langs vele wegen, ook in de Kroezenhoek, werden op het laatst van de oorlog eenmansgaten gegraven, die gebruikt konden worden als schuilplaats bij luchtaanvallen. Een bijkomstig nuttig effect van deze eenmansgaten werd ontdekt

door boeren, die met paard en wagen door de Wehrmacht waren gevorderd voor het halen van kolen, levensmiddelen en snoepgoed in Duitsland (o.a. Dorsten). Dit karwei, waarvoor ze enkele dagen en nachten onderweg waren, was niet vrij van risico. Meerdere malen werd men bij dit transport vanuit de lucht beschoten. In de omgeving van hun woningen werden in meerdere eenmansgaten verschillende porties van deze goederen verstopt om vervolgens in de nachtelijke uren door de huisgenoten naar binnen te worden gehaald.

Bij de geallieerden was bekend geworden dat bij de familie Streuff aan de Bievinkstraat in Silvolde generaal Von Ludwitz met zijn staf was ondergebracht. Bij een daartoe voorgenomen bombardement op dit onderkomen werd echter de verkeerde boerderij onder vuur genomen. Dit gebeurde op 24 maart 1945 met de boerderij van de familie Tangelder aan de Oude Dinxperloseweg 76. In deze boerderij zaten op dat moment nog een 7-tal Duitsers ingekwartierd, dat waren er daarvoor meer geweest. Ook zaten er nog evacués. Eén van hen een ongeveer twintigjarig meisje uit Gennep, was in een aparte kamer ondergebracht omdat ze difterie had. Rond het middaguur vlogen vier jabo's (jachtbommenwerpers) eerst een keer over de boerderij om daarna terug te keren voor hun bombardement. In totaal werden er 24 bommen afgeworpen. De boer Johannes H. Tangelder, oud 45 jaar en de boerin Catharina Th.M. Heijming, oud 48 jaar, waren op dat moment buiten en werden beiden direkt getroffen. Moeder Tangelder was op slag dood. Vader Tangelder liep een slagaderlijke bloeding op en hulp kwam voor hem te laat, ook hij liet hierbij het leven. De evacué met difterie werd met bed en al naar buiten geblazen maar overleefde het bombardement. Zoon Theo Tangelder stond net in de deuropening te kijken toen de vliegtuigen hun brandbommen af te werpen op de boerderij. Hij werd door de kracht van de explosies naar binnen geworpen. Hij werd door enkele scherven geraakt in het onderbeen. Enkele Duitsers die op de boerderij verbleven hebben Theo gevonden en hem naar buiten gebracht. Kort daarna stortte het brandende achterhuis in. De boerderij ging nagevoeg geheel in vlammen op en veel vee ging daarbij verloren.

De zwaar gewonde Theo werd naar de familie Tangelder (in de Wei) gebracht. Daar werd door huisarts Bos eerste hulp verleend. Daarna werd hij overgebracht naar het ziekenhuis in Terborg waar hij 5 weken in de kelder werd verpleegd. Vervolgens moest hij nog 8 maanden revalideren. Vader en Moeder Tangelder werden beiden begraven op 27 maart 1945. Hun zoon Theo lag nog in het ziekenhuis en kon hier niet bij zijn.

• *Bidprentje van Jan en Cato Tangelder - Heijming*

Via geheime radio's alsmede door kanongebulder werd het bekend dat het geallieerde leger steeds meer terrein op de Duitsers veroverde. Het 2e Britse leger trok vanuit Duitsland via Voorst en de Dinxperloseweg richting de Kroezenhoek, gesteund door Canadezen, die vanuit Breedenbroek opereerden. Bij de Kerspas wordt de invasie in drieën gesplitst, een gedeelte gaat de Kerspas in, een ander gedeelte gaat richting de Bonteburg en de rest rukt op via de Oude Dinxperloseweg richting Silvolde.

Waar nodig werden boerderijen en of schuren niet ontzien. Zo stond er op 30 maart bij Massop aan de Dinxperloseweg 28 een drietal Duitse tanks, die veel onder vuur namen. Bekend is dat zij een auto met geallieerde soldaten hebben beschoten. De boerderij van Colenbrander, 'de Nachtegaal', Dinxperloseweg 24 wordt op die dag in brand geschoten. De bewoners en de evacués komen er goed uit en kunnen gezamenlijk ook het vee nog redden. De familie Colenbrander heeft toen tijdelijk onderdak gekregen bij de Grote Kroeze. Bij de Kerspas en bij de Grote Kroeze waren ook Duitse soldaten, die zich aanvankelijk al schietende bleven verzetten, doch later ook op de vlucht sloegen.

Engelse vliegtuigen voeren verkennende en aanvallende vluchten uit en gewaarschuwde Duitsers slaan massaal op de vlucht. De via de Oude Dinxperloseweg oprukkende tanks kregen hier en daar toch weerstand, waardoor de schuren van Vossers en van Venneman in vlammen opgingen. De Duitsers zochten via de Kapelweg en de Bievinkstraat een vluchtweg richting Idinkbos. Bij Tieltjes aan de Dinxperloseweg sneuvelde een Duitse wachtmeester, die voorlopig bij Seinhorst werd begraven en later werd herbegraven op het kerkhof in Terborg. Ook vanuit de zolder van de Grote Kroeze hebben Canadezen een 2-tal Duitse soldaten op grote afstand doodgeschoten. Het duurde nog geruime tijd voordat het normale

• *Boerderij De Enselman na het bombardement (voorzijde)*

• *Boerderij De Enselman na het bombardement (achterzijde)*

leven weer terugkeerde. Bij velen moest, vaak onder moeilijke omstandigheden, veel oorlogsschade hersteld worden. Ook heeft het nog geruime tijd geduurd voordat de laatste evacués weer naar hun eigen omgeving konden terugkeren.

Granaat op Nelles

Rond Pasen in 1945 zag Jan van Nelles grote vrachtwagens over de Oude Dinxperloseweg komen met witte sterren op de wagens. De soldaten riepen 'eggs' en gooide sigaretten uit de wagens en tanks.

• *Boerderij De Nachtegaal na de brand*

Een Duitse soldaat had de dag ervoor ook al een oud paard aan het venster geknoot dat hij 'gevorderd' had bij Gert Tangelder van de Geurinkstraat en deze had geroepen 'Ich habe der Tommies gesehn!' en was verdwenen richting Silvolde. De Engelse soldaten stelden aan de voorkant van boerderij Nelles afweergeschut op, om zo in de richting de Schuylenburg te kunnen schieten op de Duitsers. De Duitser schoten terug en raakten met 7 granaten de boerderij Nelles op het achterhuis. Niemand raakte gewond, maar koe Dina was dood en 7 andere koeien gewond. Koe Dina was aangekocht van Derk Steentjes. Na de beschietingen werd keurmeester Jansen (van de Kerspas) ingeschakeld en huisslachter Hent Gerritsen. De koeien werd afgemaakt en geslacht. Jan weet nog dat hij met een 'nieuwe houten kruiwagen' de ingewanden en penzen van de koeien in de 'eenmansgaten' kiepte. De eenmansgaten waren door de Duitsers gegraven in de wei. Als herinnering aan deze beschieting is nog steeds een 'vensterbank' van het varkenshuus beschadigd en bewust niet hersteld bij de verbouw van dit gedeelte van Nelles in 1999.